

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
25/01068-2

Saksbehandler:
Elina Skogerbø Sørhaug

Dato:
12. mars 2026

Svar på høring om endringer i straffeloven - skjørpelse av straffene for ulovlig bevæpning på offentlig sted mv.

Barneombudet viser til høringsbrev datert 17. desember 2025, om forslag til endring i straffeloven – skjørpelse av straffene for ulovlig bevæpning på offentlig sted mv.

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker som berører dem. Dette følger av Grunnloven § 104 annet ledd og FNs barnekonvensjon artikkel 3. Forpliktelsen gjelder også ved lov- og forskriftsarbeid, og krever blant annet at departementet kartlegger hvordan forslagene påvirker barn, herunder positive og negative konsekvenser, og vurderer hvordan forslagene i størst mulig grad kan ivareta barns rettigheter og behov. Saksbehandlingskravet fremgår også indirekte av utredningsinstruksen, herunder formålsparagrafen § 1-1, som slår fast at instruksen skal legge et godt grunnlag for tilstrekkelig utredning av forholdet til Grunnloven og menneskerettighetene. Barn som berørt gruppe er spesifikt omtalt i utredningsinstruksens generelle veileder, hvor det står at «ved utredning av statlige tiltak som har direkte eller indirekte betydning for barn, skal man vurdere hvilke virkninger tiltakene vil medføre for barn. Dette skal sørge for at hensynet til barns beste ivaretas i slike vurderinger.

Ett av flere virkemidler

Barneombudet støtter regjeringens arbeid med å styrke samfunnets innsats mot kriminelle nettverk og innføre tiltak for å motvirke den negative utviklingen i barne- og ungdomskriminalitet. Vi deler også departementets bekymring knytte til den negative utviklingen ved bruk av skytevåpen i voldssaker, særlig at det i senere tid har vært flere alvorlige episoder hvor unge personer er blitt rekruttert av kriminelle nettverk til å utføre alvorlige straffbare handlinger, hvor handlingene har involvert bruk av våpen og eksplosiver på offentlig sted.

Vi mener at heving av strafferammene kan være med på å styrke den allmennpreventive effekten av forbudet og verne samfunnet mot personer som bevæpner seg på offentlig sted. Samtidig er vi usikre på om heving av strafferammene for ulovlig bevæpning vil gi den ønskede effekten overfor barn og unge. Departementet fremhever i høringsnotatet at forslagene «tar særlig sikte på å ramme kriminelle nettverk», men de er ikke begrenset til dette. Det betyr at bestemmelsen også kan ramme personer som ikke har tilknytning til kriminelle miljøer.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

I høringsnotatet er det ikke redegjort hva som ligger i begrepet «kriminelle nettverk», eller hvilke forhold som skal til for at en person ansees å opptre som en del av et slikt nettverk. Manglende definisjon kan føre til at det blir utfordrende å fastslå om en ungdom utfører handlinger som del av et kriminelt nettverk. Selv om dette må vurderes konkret i hver enkelt sak, kan fraværet av tydelige avgrensninger gjøre det vanskelig å forutse hvilken konsekvens bestemmelsene har for barn og ungdom.

Erfaringer fra politiet tilsier at ungdom uten etablerte tilknytninger til kriminelle miljøer kan bli utsatt for press eller trusler om å oppbevare eller bære våpen på vegne av personer med sterkere tilknytning til kriminelle nettverk. I slike situasjoner kan de reelt sett fungere som et «mellomledd» for å redusere risikoen for strafferettslig ansvar for de mer sentrale aktørene. Uten en tydeligere avklaring av hvordan slike situasjoner skal vurderes, er det risiko for at strengere strafferammer i praksis kan ramme ungdom som befinner seg i randsonen av kriminelle miljøer, eller som handler under press fra andre enn de sentrale aktørene i kriminelle nettverk.

Rekruttering til kriminalitet

Barneombudet er enig med departementet om at voksne som rekrutterer barn til kriminelle nettverk eller handlinger, skal møtes med tydelige strafferettslige virkemidler. Når det gjelder barn som blir rekruttert, mener vi det er behov for god oppfølging og at det må sikres prosessuelle rettigheter til barn som blir utsatt for slik utnyttelse. Vi vet at barn som blir trukket inn i kriminalitet er sårbare barn som gjerne har opplevd ulike former for utenforskap.¹ Det er dermed viktig å sikre at disse barna blir fulgt opp på en måte som gir dem gode og trygge fellesskap, og på den måten forebygge at de søker seg tilbake til de kriminelle nettverkene.

I høringsnotatet står det at ungdom skal straffes mildere enn voksne, jf. Straffeloven § 78, og at skal legges betydelig vekt på individualpreventive hensyn, og at det bør benyttes reaksjoner som kan forebygge nye lovbrudd når vilkårene for disse er oppfylt. Det påpekes blant annet at ungdomsoppfølging etter straffeprosessloven § 71 a andre ledd eller ungdomsstraff etter straffeloven kapittel 8 a kan være aktuelt for ungdom som har behov for oppfølging over tid, dersom vilkårene ellers er oppfylt. Barneombudet mener det er positivt at alternative straffereaksjoner overfor barn løftes frem i høringsnotatet. Vi vil også understreke betydningen av at reaksjoner overfor barn primært skal skje gjennom ordninger som har rehabiliterende formål.

Situasjonen for barn under 15 år er ikke omtalt i høringsnotatet. Denne gruppen barn er under den kriminelle lavalderen og omfattes derfor ikke av straffansvaret etter bestemmelsene. Samtidig er det kjent at også barn under 15 år kan bære eller oppbevare våpen i det offentlige rom, og i noen tilfeller bruke eller true med slike gjenstander. Fordi dette er barn som ikke kan straffes, står de i fare for å bli utnyttet eller rekruttert av voksne til å bære eller bruke våpen.

Selv om lovforslaget gjelder strafferettslige reaksjoner, mener vi det er viktig at departementet også synliggjør hvordan slike situasjoner bør følges opp når det gjelder barn under den kriminelle

¹ [Barneombudets egen funn etter gjennomgang av saker der barn er fengslet i perioden 2016-2019](#)

lavalderen. Når departementet foreslår å doble strafferammene for ulovlig bevæpning, understrekes alvoret i slike handlinger. Etter vårt syn bør denne alvorlighetsforståelsen også gjenspeiles i hvordan saker som involverer barn under 15 år følges opp. For denne gruppen vil tett og koordinert oppfølging gjennom barnevern, skole, politi og andre tjenester være avgjørende (SaLTo / SLT). Vi vil derfor oppfordre departementet til å tydeliggjøre at alvorlige hendelser som involverer våpen, også når det gjelder barn under 15 år, bør møtes med rask og helhetlig oppfølging, slik at barna får nødvendig hjelp og beskyttelse, og at rekruttering til kriminelle miljøer forebygges.

Forebygging

All tilgjengelig erfaring tilsier at forebygging, tidlig innsats og oppfølging virker best for å hindre rekruttering og gjentakelse av lovbrudd. Når statlige myndigheter utvikler ny politikk på dette feltet, er det avgjørende at den bygger på kunnskap om hva som faktisk forebygger kriminalitet. Forebygging må forstås som noe mer enn å reagere når problemene har blitt store. Heving av strafferammene for bæring av våpen på offentlig sted, kan ikke betraktes som forebygging.² Dette er reaktive tiltak som i stor grad speiler at barn ikke har blitt fanget opp og fått den hjelpen de har trengt tidligere i livet.

Barneombudet har tidligere støttet mål om å beskytte barn mot utnyttelse, men samtidig understreket at lovendringer alene ikke er nok. Innsatsen må skje før barn rekrutteres, og oppfølgingen må styrkes for dem som først er trukket inn.³ Vi har også gitt innspill til Meld. St. 31 «Straff som virker» og Prop. 165 L om å styrke ungdomstilpassede reaksjoner, unngå isolasjon og sikre at tiltakene er i tråd med BK art. 37.⁴ Vi mener det er viktig at departementet tydeliggjør at lovendringen ikke er ment å føre til økt bruk av fengsel for mindreårige. I vårt hørings svar til ekspertgruppen om barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet har vi også pekt på at reaktive tiltak ikke er riktig vei å gå, men at det må satses på forebygging, målrettede hjelpetiltak og rettssikker regulering av tvang.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
barneombud

Eline Skogerbø Sørhaug
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

² Lunds universitet, Bennet & Jönsson (2024): <https://www.lu.se/artikel/inget-stod-i-forskningen-hardare-straff>

³ [Høringssvar - Ny straffebestemmelse om involvering av mindreårige i kriminalitet](#)

⁴ [Høringsinnspill: Straff som virker \(Meld. ST 31\) og Endringer i straffegjennomføringsloven \(Prop.165L\)](#)

Torggata 2-4,
0181 Oslo

post@barneombudet.no
+47 22 99 39 50

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

barneombudet.no
EHF/org.nr.: 971527765